

PRZEGLĄD TREŚCI

CZĘŚĆ III - LITERATURA HELLENISTYCZNA

(III—I w. p. n. e.)

Rozdział I: Hellenizm i jego podstawy	7—17
Nazwa i podstawy hellenizmu (7). Syryjska monarchia Seleucydów (7). Egipska monarchia Lagidów (8). Gospodarstwa prywatne i świątynne (9). Kleruchowie (9). Rzemieślnicy (9). Organizacje miejskie (9). Handel (10). Wolni Grecy i niewolnicy (10). Podatki (11). Dzierżawcy podatków (11). Bogactwa Lagidów (11). Religia (12). Społeczeństwo i jego nastroje. Ośrodki kultury greckiej (13). Związki Greków po miastach (14). Erotyka w życiu i poezji (14). Wpływ macedoński na greckie zdobnictwo (14). Sentymentalizm i realizm (15). Język hellenistyczny (15). Dialekty lokalne (16). Stara Grecja i jej związki polityczne (16).	
Rozdział II: Literatura cynicka	18—30
Krates z Teb (18). Tymon z Fliuntu (20). Bion z Borystenes (22). Co to jest diatryba cynicka? (23). Teles (24). Menip z Gadary (25). Moralistyka wierszowana (26). Zasięg i znaczenie cynicyzmu (29).	
Rozdział III: Szkoły filozoficzne w epoce hellenizmu	31—37
Akademia średnia (31). Odnowienie sceptycyzmu (32). Biografia perypatetyka (34).	
Rozdział IV: Piśmiennictwo epikurejskie	38—51
Epikureizm (38). Epikur i jego pisma (40). Dzieła (42). Język i styl (42). Uczniowie Epikura (43). Epikureizm w Europie nowożytnej (48).	
Rozdział V: Literatura stoicka	52—78
Stoicyzm (52). Zenon (55). Chryzyp (58). Następcy Chryzypa (62). Reforma stoicyzmu (63). Panecjusz (63). Pozydoniusz (65). Filozofia Pozydoniusza (73). Pozydoniusz jako historyk (74). Wpływ historyka na potomnych (76). Styl i język Pozydoniusza (77). Historyczna rola stoicyzmu (77).	
Rozdział VI: Nauki ścisłe i przyrodnicze w Aleksandrii	79—98
Straton (79). Organizacja nauki (80). Euklides (81). Archimedes (82). Apoloniasz z Perge (85). Drugorzędni matematycy (85). Mechanicy (85). Automaty Herona (88). Geografowie i periegeci (90). Strabon (92). Styl i język Strabona (93). Periegezy (93). Lekarze (96). Literatura farmaceutyczna (97).	
Rozdział VII: Nauki humanistyczne. Gramatycy aleksandryjscy i pergameńscy	99—109
Biblioteka aleksandryjska (99). Powstanie filologii (99). Zenodot z Efezu (100). Kallimach z Cyreny (101). <i>Ptinakes</i> Kallimacha (102). Eratostenes jako gramatyk, chronolog i filozof (102). Inni filozofowie w Aleksandrii (103). Arystofanes z Bizancjum (104). Arystarch (106). Uczniowie Arystarcha (107). „Aleksandryzm” (108). Krytycy pergameńscy (108). Herodikos z Babilonu (109).	
Rozdział VIII: Retoryka i historia hellenistyczna	111—116
Retoryka szkolna (111). Azjanizm (111). Attycyzm (111). Trwałość stylu azjańskiego (112). Hegezjasz (112). Od „obskuryzmu” do nowoczesnego konceptyzmu (114). <i>Retoryka</i> Hermagorasa (114).	
Rozdział IX: Literatura historyczna i pseudohistoryczna	117—121
Historiografia „powieściowa” (117). Pamiętniki (118). Hieronim z Kardii (118). Attydografowie (119). Chronograf Apollodor z Aten (119). Apollodor <i>O bogach</i> (120). Prace gramatyczne Apollodora (121). Pseudo-Apollodoros (121).	

Rozdział X: Historia mitologiczno-fantastyczna	122—128
Euemeros (122). Megastenes (122). Hekatajos (122). Pseudo-Hekatajos (124). Przekład hebrajskiej Thory (125). Greckie przekłady innych ksiąg Starego Zakonu (126). Maneton (126). Berossos (127).	
Rozdział XI: Polibiusz i jego następcy	129—150
Zainteresowanie Greków Rzymianami (129). Polibiusz (129). Chwalca Filopemena i Związku Achajskiego (131). Historia powszechna Polibiusza (133). Dwa ważne ekskursy (136). Historia pragmatyczna i apodejktyczna (139). Wykształcenie filozoficzne Polibiusza (140). Stosunek do źródeł (141). Stosunek do Tucydidesa (142). Wprowadzenie przemówień (143). Czyny zbiorowe i indywidualne charakterystyki (143). Irracjonalizm racjonalisty (144). Oportunizm (147). Styl i język Polibiusza (147). Wziętość Polibiusza (148). Agatarchides (149).	
Rozdział XII: Historycy z I wieku	151—165
Dionizjusz z Halikarnasu (151). Dzieła retoryczne i estetyczne (151). Listy i pisma w stylu Tucydidesa (153). <i>Archeologia rzymska</i> (154). Nieporozumienia (154). Stronniczość chwaleń Rzymian (154). <i>Chronologia</i> (155). Znajomość <i>Archeologii</i> (155). Wpływ dzieł retorycznych Dionizjusza (155). Cecyliusz z Kale Akte (155). Aleksander Polyhistor (156). Kastor z Rodos (156). Diodor Sycylijszyk (156). Zadanie historyka i pożytek z historii (157). Układ i zawartość dzieła (158). Mowy (158). Źródła (159). Wpływ Diodora na potomnych (159). Strabon (160). Mikołaj z Damasku. Życie (160). Drobne pisma (161). <i>Historia powszechna</i> (162). Źródła (162). <i>Żywot Augusta</i> (163). Autobiografia (163). Juba Mauretański. Żywot (164). Pisma (165).	
Rozdział XIII: Poezja hellenistyczna, zwłaszcza aleksandryjska	166—170
Twórcy i odbiorcy poezji hellenistycznej (167). Prekursorzy poetyki hellenistycznej (167). Erinna (168). Nossis (169). Anita z Tegi (169).	
Rozdział XIV: Epika hellenistyczna	171—197
Rianos (171). Apolloniusz (173). Główne motywy i budowa poematu (184). Dzieło miłośne (184). Poczuć piękna natury. Porównania (185). Charakterystyka osób (185). Język (186). Znajomość <i>Argonautyków</i> u potomnych (186). Epika dydaktyczna (187). Opis konstelacji (189). Prognozy pogody (190). Wzorem poematu — <i>Hezjod</i> (191). Stosunek do Eudoksosa (191). Język i metryka Arata (192). Sława u współczesnych i potomnych (192). Nikander (194). <i>Odrutki</i> (196).	
Rozdział XV: Filetas z Kos i jego szkoła	198—203
Filetas z Kos (198). Epyllia (198). Elegia erotyczna (199). Artyzm i uznanie dla niego (200). Uczniowie Filetasa (200). Zmyślone historyjki erotyczne (201). Fanokles (201). Aleksander Etolezyk (202). Elegia pt. <i>Apollon</i> (202).	
Rozdział XVI: Kallimach i jego szkoła	204—246
Poetyka Kallimacha i jej obrona (204). Drugi prolog do <i>Aitia</i> (204). Epigramy Kallimacha i jego współczesnych (206). Epigramy erotyczne (207). O wyborze żony (208). Metra, język i zwięzłość (209). Współczesna Kallimachowi „cyganeria” (209). Leonidas z Tarentu (213). Dworskie poezje Kallimacha (215). Hymny Kallimacha (220). Charakterystyka hymnów (231). <i>Hekale</i> Kallimacha (232). <i>Przyczyny</i> (235). Kompozycja <i>Aitiów</i> (239). Jamby Kallimacha (240). Zaginione utwory (242). Metryka, język i styl Kallimacha (242). Uczoność (243). Pamięć u potomnych (244). Eratostenes z Cyreny (245).	
Rozdział XVII: Herondas i mimografia	247—256
Herondas (247). Metryka, styl i język (252). Pośmiertne losy Herondasa (253). Mimy z Oxyrrhynchos i in. (254).	
Rozdział XVIII: Teokryt i jego szkoła	257—298
Teokryt (257). Zwrot do tematów sielskich i erotycznych (258). Pochwały królów i bogów (259). Wspomnienia z Aleksandrii i z Kos (262). Echa pobytu w Milecie (269). Pastorałki realistyczne (271). Pseudo-Theocritea (273). Teokrytowi <i>Znawcy</i> (273). Dwa pseudo-Theocritea (277). Erotyki Teokryta (279). Epyllia Teokryta (280). Epigramy (281). Epigram figuralny Teokryta i jego wzory (283). Gigantyczna zagadka (284). Język i metryka Teokryta (286). Talent i sztuka Teokryta (287). Wpływ Teokryta na literaturę starożytną (291). Moschos (291). Bion (293). Epitaf Biona (295). Teokryt w Rzymie (297). Wpływ Teokryta na literaturę nowożytną (297).	
Rozdział XIX: Dramat literacki w Aleksandrii	299—301
Dramat literacki w Aleksandrii (299). „Plejada” aleksandryjska (299). Epigramatycy z Fenicji (301).	

Rozdział XX: Epigramatycy 302—317

Antypater (302). Meleager (303). Naśladownictwo, styl i język (305). Styl, język i metryka (306). *Wieniec Meleagra* i inne antologie (306). Późniejsze antologie (307). Filodem z Gadary (308). Archiasz z Antiochii (310). Inni epigramatycy z końca I w. p. n. e. (311). Krinagoras z Mityleny (314). Parteniusz z Nicei (316).

CZĘŚĆ IV. LITERATURA GRECKA ZA CESARSTWA RZYMSKIEGO
(I i II w. n. e.)

Rozdział XXI: Cesarstwo rzymskie w I i II w. n. e. 321—340

August Oktawian (321). Położenie niewolników (322). Troska o chłopów (322). Drobniomieszczanstwo (322). Troska o pobożność i moralność (323). Pax Augusta (324). Kult władcy (324). Rozkwit prowincji (325). Czasy dynastii julijsko-klaudyjskiej i flawijskiej. Tyberiusz (325). Stosunki z senatem (326). Rosnąca podejrzliwość cesarza (326). Intrygi rodziny (327). Tyberiusz na Kapri (327). Tyberiusz i literatura (327). Stosunek do astrologów i literatów (328). Kaligula (329). Cesarz Klaudiusz (330). Neron (330). Zbrodnie Nerona (330). Pożar Rzymu i chrześcijaństwo (331). „Artysta” (331). Trzej cesarze jednocześnie (331). Cesarz Wespazjan (332). Tytus (332). Domicjan (333). Złoty wiek cesarstwa. Nerwa (333). Trajan (333). Hadrian (334). Wojna judejska (334). Reformy wewnętrzne (335). Budowle. Opieka nad Grecją (335). Niepopularność Hadriana (335). Antoninus Pius (335). Marek Aureli (335). Klęski spadające na kraj (336). Wojny (336). Aspiracje naukowe (337). Reformy i stosunek do chrześcijan (337). Grecja w I i II w. (338).

Rozdział XXII: Literatura grecka za cesarstwa rzymskiego (I i II w. n. e.) 341—348

Attycyzm (341). Gramatyka w I w. n. e. (343). Retoryka (343). Pseudohistoria (344). Diktys z Krety (344). Pseudo-Longina traktat *O górnosci* (345). Pośmiertne losy traktatu (348).

Rozdział XXIII: Filozofia w I i II w. n. e. 349—352

Uprzywilejowanie pracowników umysłowych (349). Stoicy i cynicy (349).

Rozdział XXIV: Epiktet i M. Aureli 353—368

Epiktet (353). Hierokles (355). Cynicy z II w. (356). Marek Aureli — stoik na tronie (356). Język i styl (359). Popularność M. Aurelego w czasach nowożytnych (360). Szkoła Epikura (361). Perypat (361). Galen (362). Język i styl (364). Klaudiusz Ptolemeusz (364). Język i styl (366). Sceptycyzm (366). Sekstus Empiryk (366). Wpływ Sekstusa (368).

Rozdział XXV: Nowopitagoreizm i średni platonizm 369—376

Nowopitagoreizm (369). Pseudo-Cebes (369). Średni platonizm (373). Celsus (375).

Rozdział XXVI: Literatura chrześcijańska 377—404

Filon Zydowin (377). *Nowy Testament* (380). Spisanie tradycji ustnej (380). *Dzieje apostołskie* (383). Język i styl Łukasza (384). Czas i miejsce powstania czwartej ewangelii (385). Rodzaj literacki ewangelii (385). Mowy (386). Rozszerzanie się chrześcijaństwa (387). Objawienie Janowe, czyli *Apokalipsa* (387). Listy w Kanonie (387). Język i styl listów Pawła (388). Listy katolickie (390). Apokryfy *Nowego Testamentu* (390). *Klementyny* (393). Justyn i inni apologety (395). Poprzednicy Justyna (397). *List do Diogneta* (398). Tacjan (398). Ireneusz (399). Jeszcze dwaj apologety (400). Klemens Aleksandryjski (401). Styl i język Klemensa (403).

Rozdział XXVII: Plutarch z Cheronei 405—451

Życie Plutarcha (405). Charakterystyka Plutarcha (407). Pisma Plutarcha (409). Deklamacje młodzieńcze (409). Młodzieńcze diatryby (412). Diatryba moralizująca (413). Pisemne porady lekarskie (414). Konsolacje (416). O miłości i życiu rodzinnym (417). Trzy *Biesiady* (419). O daimonion Sokratesa (422). Pisma nowopitagorejskie (423). Druga młodość Plutarcha (425). Pisma pedagogiczne (426). Objawianie pism Plutarcha i wykłady o nim (428). Polemika z epikurejczykami i stoikami (430). Traktaty polityczne (432). Dialogi pytyjskie (433). Drobne zbiory historyczne i antykwareczne (438). Żywotopisarstwo Plutarcha (440). Monografie cesarzy (441). *Żywoty równoległe* (441). Synkryzy (442). Różnica między biografią a historią (442). Schemat biografii (443). Źródła biografii (444). Plutarch jako pisarz (444). Styl i język Plutarcha (445). Sława Plutarcha w Grecji w i Bizancjum (445). Wychowawca Europy (446).

Rozdział XXVIII: Inni historycy I—IV w. 452—479

Flawiusz Józef — Życie (452). *Wojna żydowska* (455). Przeróbki i przekłady dzieła w ciągu wieków (457). *Archeologia żydowska* (457). *Testimonium Flavianum* (458). *Autobiografia Józefa* (459). *Przeciw Apionowi* (459). Styl i język Józefa (460). Pseudoepigrafy (460). Wpływ dzieł Józefa (460). Historia, geografia i peregracja w II i III w. n. e. (461). Arrian (462). Język (464). Appian (464). Polien (466). Plegont (467). Pausaniasz Peregeta (469). Schemat układu (469). Wzгляд na czytelników i turystów (469). Szlak wędrówek (470). Wśród ruin i zabytków (470). Świętości i kultury. „Pobożność” autora (471). Rodzaj literacki dzieła. Język i styl (472). Kassiusz Dion (472). Pisma (473). *Historia rzymska* (474). Układ dzieła i ocena źródeł (474). Autopsja (475). Dzieje wczesnego cesarstwa (475). Treść pierwszej części *Historii* (475). Źródła (476). Styl (476). Mowy (476). Tradycja cycejońska i republikanów pogodzonych z monarchią (477). Wzory, styl i język (477). Znajomość Kassjusza z potomnych (478). Herodian (478). Traktowanie cesarzy (478). Pomijanie nazw, liczby wojsk, dat (479). Modny attycyzm (479).

Rozdział XXIX: Poezja I—III w. 480—492

Poezja rzymska po Augustie (480). Epigramatycy greccy I w. n. e. Filip z Tesaloniki (480). Lukillios (481). Parodie i satyry (482). Paszkwile (482). Refleksje (483). Motywy i styl (483). Wpływ na potomnych (483). Rufinus (483). Leonidas z Aleksandrii, Isopsefik (484). Epigramatycy II w. (485). Epika, dydaktyka, bajka, liryka, mimografia z I i III w. (486). Dionizjusz Peregeta (486). Dwaj Oppianowie (487). Babrios bajkopis (488). Mesomedes (489). Hymny orfickie (490). Poezja dramatyczna (491). Hipotezy (492). Mimograf Filistion (492).

Rozdział XXX: Romans sofistyczny 493—533

Nazwa, przedmiot i schemat (493). Porównanie z baśnią (493). Długowieczność schematu (494). Geneza i poetyka romansu greckiego (494). Zabytki romansu przedsofistycznego (498). Naśladowanie *Cyropedii* Ksenofonta (500). Romans o Metiochu i Parthenosie (501). Romans o Chionie (502). Historia miłosna o Zariadresie i Odatis (503). Wschodnie legendy o Aleksandrze Wielkim (504). Romans sofistyczny w II w. i na pocz. III w. n. e. (505). Chariton (505). Charaktery osób (507). Pochodzenie głównych motywów (508). Styl i język (509). Poprzednicy Charitona (509). Poczytność Charitona (509). Ksenofont z Efezu (509). Technika Ksenofonta z Efezu (511). Jamblicha *Historia babilońska* o *Simonidzie* i *Rodanesie* (511). Styl i język Jamblicha (512). Znajomość Jamblicha u potomnych (513). Longos (513). Styl Longosa (514). Achilles Tatios (515). Hellodor z Emezy (518). Czas życia Hellodora (518). Styl (519). Streszczenie fabuły (519). Kompozycja (522). Tło pseudohistoryczne (522). Uczone ekskursy (522). Styl i język (522). Hellodor w Bizancjum (523). Wpływ romansów greckich na nowożytną literaturę europejską (523). Opowiadania erotyczne w formie listów (526). Alcyrion (526). Attycyzm Alcyriona (528). Flawiusza Filostrata listy erotyczne (528). *Listy wieśniaków* Eliana (529). Aristenet (531).

Rozdział XXXI: Druga sofistyka 534—586

Przygotowanie sofistyki (534). Frynich (534). Juliusz Pollux (535). Harpokration (535). Ateneusza leksykon w szacie beletrystycznej (535). Zbiory przysłów (537). Elian (538). Gramatycy i retorowie (538). Herodian (539). Retoryka (539). Konkurenci Hermogenesa (541). Filologowie (542). Rola i stanowisko sofistów (544). Sofista Polemon (544). Dwie deklamacje (546). Dzieło o fizjonomii (547). Lezbonaks (548). Herodes Attyk (548). Eliusz Arystydes (550). Deklamacje historyczne i polemiczne (550). Pochwały miast i osób (551). Mowy o bogach (551). „Święte mowy” (553). Choroba Arystydesa (554). Styl i język mów (555). Sława u potomnych (556). Pseudo-Arystydesa *Retoryka* (556). Dion z Prusy (556). Życie i praca (557). Twórczość sofistyczna (557). Zbliżenie się do życia i rzeczywistości (557). Interwencja obywatela Prusy w rozrachach głodowych (560). Wygnanie (561). Na krańcach ziemi (563). Mowa borystenicka (564). Tuż po powrocie z wygnania (565). Mowy rzymskie (567). Po wyjeździe z Rzymu — na wystęпах (569). Apostoł moralności w polityce (571). Ostatnie lata (575). Dion i Plutarch (577). Styl i język Diona (579). Wpływ Diona (580). Maksymos z Tyru (580). Wykłady rymiki (580). Mowy o poetach i filozofach (581). Teologia Maksyma (582). Styl Maksyma (584). Faworyusz (584). Styl (585). Filozofia Faworyna (585). Attycyzm Faworyna i pamięć u potomnych (586).

Rozdział XXXII: Lucjan z Samosat 587—652

Życie (587). Pisma Lucjana (589). Młodzieńcze kontrowersje i swawole (589). Szlakiem prolań i utworów z przewagą opowiadania (590). Diatryby, opisy, nowe prolańie (595). Intermezzo syryjskie (599). Inne formy pochwał (599). Biografie pochwalne, karykatury, paszkwile (606). Stosunek do chrześcijan (607). Fałszywy prorok (608). Odprowa konkurenta (610). Proteus w masce komicznej i mimicznej (611). *Rozmowy bogów* (611). *Tymon* (613). *Sąd samogłosek* (614). Dialogi cyniczne (614). *Przeciw retorom i sofistom* (622). *Przeciw filozofii spekulatywnej* (626). Satyry na filozofów (628). Pisma starcze (634). Pseudoepigrafy prozajczne (638). Utwory wierszem (638). Język i styl (640). Kompozycja (640). Artysta i człowiek (641). Znajomość Lucjana i jego wpływ w starożytności i w Bizancjum (645). Lucjan w nowożytnej Europie (645). Lucjan w szkole i na scenie (650). Polskie przeróbki i przekłady Lucjana (651).

Rozdział XXXIII: Literatura grecka (III w. n. e.) 653—662

Cesarstwo rzymskie od czasów Septymiusza Sewera do śmierci Dioklecjana (653). Kryzys ustroju niewolniczego (655). Upadek handlu (655). Separatyzm prowincyj (655). Reformy Dioklecjana (656). Dyktatura wojskowa (656). Reforma podatków

(657). Reforma monetarna (657). Regulacja cen (657). Sankcja religijna (658). Stanowisko i położenie chrześcijan (658). Prześladowania chrześcijan (658). Ogólny charakter literatury III w. (659). Sofistyka (659).

Rozdział XXXIV: Nowoplatonizm 663—677

Poprzednicy (663). Ammoniusz Sakkas (663). Plotyn (664). Dzieła (665). Nauka (665). Styl (667). Wpływ filozofii Plotyna (668). Uczniowie Plotyna (669). Porfiriusz (669). Prace gramatyczne i retoryczne (671). Wielostronność (674). Styl (674). Język (674). Kasjusz Longinos (675). Diogenes Laërcjusz (676).

Rozdział XXXV: Nowoplatonicy chrześcijańscy 678—688

Origenes (678). Uczoność i herezja (678). Pisma teologiczne (679). Działalność wydawnicza i krytyczna (680). Listy (680). Stenogramy (680). Znaczenie Origenesa (681). Uczniowie i przeciwnicy Origenesa (681). Dionizy Wielki (682). Metodiusz (682). Hymn (683). Teologia (683). Ogniska origenianizmu i antiorigenianizmu (683). Hipolit — rzymski Origenes (684). Dzieła (684). Pisma dogmatyczne (685). Pisma egzegetyczne (685). Ostatni historyk ateński (686). Kronika (687).

Rozdział XXXVI: Literatura za późnego cesarstwa (w. IV) 689—744

Od Konstantyna do Teodozjusza (689). Edykt mediolański (689). Sojusz ołtarza z tronem (690). Reformy Konstantyna Wielkiego (690). Patrocinium (691). Założenie Nowego Rzymu (691). Od Konstancjusza do Teodozjusza (692). Polityka religijna po Konstantynie W. (692). Teologowie nowoplatonscy (hellenscy) (692). Nauka Jamblicha (693). Szkoła Jamblicha (695). Znajomość Jamblicha u potomnych (695). Nowoplatonik na tronie (695). Działalność wojenna Juliana (697). Legiony obwołują Juliana imperatorem (698). Opieka nad politeizmem (699). Wczesna pobożność „pogańska” (699). Dworskie panegiryki Juliana (700). Zrzucenie maski (701). Zamiast mowy tronowej — satyra polityczna (701). Encykliki Najwyższego Kapłana (702). Dwie mowy teologiczne (703). Polemika z cynikami (705). Polemika z mieszkańcami Antiochii i samopocieszenie (706). Polemika z chrześcijanami (709). Styl i język (710). Polityka religijna cesarza Juliana (710). Jednostronna tolerancja (711). Edykt o szkołach (711). Skutki polityki religijnej (711). Ostatnie słowa Juliana (712). Julian w literaturze nowożytnej (713). Sofistyka w IV w. n. e. (714). Styl i wzory (716). Temistiusz (716). Uniwersytet w Konstantynopolu (717). Parafrazy pism Arystotelesa (718). Tok nauki szkolnej i stanowisko religijne (718). Diatryby szkolne i popularne (720). Obrona stylu sofistycznego (720). Unikanie improwizacji (721). Mowy do cesarzy (721). Stosunek do Juliana (722). Pochwały cesarzy po Julianie (722). Głosiciel tolerancji religijnej (724). Styl i język Temistiusza (725). Chwały i naśladowcy Temistiusza (725). Libaniusz (726). Stosunek do chrześcijan (727). Pochodzenie Libanusa, jego studia (727). Lektura (728). Stan zdrowia (728). Na uniwersytecie ateńskim (728). Kariera retora (729). Stosunek do cesarza Juliana (730). Filozoficzna postawa wobec następców Juliana (730). Antiochejska szkoła Libanusa (731). Grono nauczycielskie (732). Uczniowie, nauka i dyscyplina (732). Ćwiczenia szkolne (733). Nauka prawa rzymskiego w Antiochii (735). Obrona pantomimów (736). Mowy do cesarzy i o cesarzach (736). Patriotyzm lokalny (737). Jeszcze o cesarzu Julianie (737). Rozpacz po śmierci Juliana (738). Interwencje polityczne (739). Pisma do namiestników i przeciw nim (741). Język i styl mówcy (743). Sława u potomnych (744).

Rozdział XXXVII: Rozkwit literatury chrześcijańskiej i wied- nięcie pogańskiej od IV—VI w. 745—793

Tło historyczne od Teodozjusza I do Justyniana (745). Justynian (750). Kiedy się kończy literatura grecka, a zaczyna bizantyńska? (752). Wspólna podstawa literatury pogańskiej i chrześcijańskiej (754). Chrześcijański humanizm na podstawie studiów klasycznych (755). Ariusz i jego pogromcy (757). Atanazy (758). Cyryl Jerozolimski (758). Na szczytach wymowy kościelnej (759). Bazyli Wielki (759). Styl i język Bazylego (765). Wpływ Bazylego na potomność (765). Grzegorz z Nyssy (766). Styl i język (766). Grzegorz z Nazjanzu (767). Grzegorz koadiutorem ojca — biskupa (767). Biskupstwo w Sasimach (768). Trzy kazania powtórnego koadiutóra ojca (768). Na biskupstwie w Konstantynopolu (770). Sprawa cynika Maksyma (771). Grzegorz następcą Maksyma na biskupstwie (772). Rezygnacja z biskupstwa (772). Po powrocie do Nazjanzu (773). Styl i język mów (773). Listy i ich styl (774). Sława i wpływ mówcy i teologa (775). Twórczość poetycka Grzegorza z Nazjanzu (776). Wiersze religijne (779). Liryczna osobista (780). Odpoczynek na łonie natury (781). Niepokój o zbawienie (782). Lamenty nad duszą (782). Akty strzeliste (783). Poematy dogmatyczne (785). Wspomnienia z czasów, gdy był biskupem (785). Nowa opowieść o własnym życiu (786). Na czym polega nowość tej autobiografii (788). Forma wierszy Grzegorza (789). Język i wzory (790). Poezja Grzegorza wyprzedza poezję chrześcijańską na Zachodzie (790). Dwa utwory akcentowe (791). Poezja Grzegorza w szkole (792). Tragedia o mecie Chrystusa (793). Przekłady polskie (793).

Rozdział XXXVIII: Jan Chryzostom 794—800

Jan Chryzostom (794). Spuścizna literacka (795). Siła wymowy i charakter mówcy (796). Styl i język (797). Traktat o kapłaństwie (798).

Rozdział XXXIX: Historycy chrześcijańscy i pogańscy 801—806

Historycy kościoła (801). Euzebiusz z Cezarei (801). Styl (802). Znaczenie historii kościelnej (802). Kontynuatorzy „Historii kościelnej” Euzebiusza (803).

Rozdział XL: Historycy świeccy od V w. 806—821

Olimpiodor (806). Pryskus (806). Malchus i Kandyd (807). Zosimos (807). Prokop (807). Piotr Patrycjusz (809). Jan Lidus (810). Agathias (811). Menander Protektor (811). Joannes z Epifanii (811). Teofilakt Symokatta (812). Malalas (812). Geograf Kosmas (813). Język i styl (813). Sofiści z Gazy i ostatni nowoplatonicy (814). Synezyjusz z Cyreny (816). Styl i język (818). Reszta utworów (819). Poezja Synezyjusza (819). Budowa wierszy (820). Hypatia (821).

Rozdział XLI: Epigoni neoplatonizmu w Atenach 822—832

Akademia platońska (822). Pisma Proklosa (823). System Proklosa (823). Hymny Proklosa (824). Hierokles z Aleksandrii (826). Marinos (826). Damascjusz (826). Pryscjan (827). Symplicjusz (827). Zamknięcie Akademii (827). Upadek Aten (827). Przeciwnicy ostatnich nowoplatoników (828). Nemezyjusz (828). Tzw. Dionizjusz Areopagita (828). Wypisy Stobeusza (830).

Rozdział XLII: Poezja świecka od IV w. n. e. 832—851

Epika w IV w. (832). Kwintus Smyrnecki (832). Styl (834). Język i metryka (835). Inni epicy (835). Epigram (836). Epigramy heksametryczne (837). Poezja od V w. Znaczenie Egiptu (838). Heksametry akcentowe (838). Heksametr Nonnosa (838). Imię twórcy „Dionysiak” (839). Ojczyzna Nonnosa i jego podróże (840). Religia Nonnosa (840). Parafraza Ewangelii (840). Misteria dionizyjskie (841). Potrójny wstęp eposu (841). Wielowatkowość fabuły (841). Kompozycja i ogólny charakter (843). Eposy nie wykonane (843). Wzory (844). Mowy (844). Jeszcze parafraza ewangelii (845). Wpływ Nonnosa (846). Dokoła Nonnosa (846). Poematy o mitycznych początkach różnych miast (846). Epigramy z VI wieku (847). Agathias Scholastyk (848). Macedoniusz Scholastyk (850). Julian (851). Charakterystyka epigramatyki VI wieku (851).

Rozdział XLIII: Ostatni homerydzi 852—858

Trytydodor (852). Kolutos (852). Muzajos (853). Wzmianki w dawniejszej literaturze o parze kochanków (854). Ślady autopsji (854). Układ poematu (854). Usterki (855). Ludowość tematu (856). Echa Muzajosa w literaturze europejskiej (856). Przejście epików do trymetrów jambicznych (857).

Rozdział XLIV: Studia klasyczne w Bizancjum 859—867

Trzy renesansy (859). „Zebrań słów” (860). Aretas (860). Leon VI i Konstantyn VII (860). Leksykon tzw. Suidasa (861). Michał Psellos (862). Jan Tzetzes (863). Eustajusz (864). Planudes (864). Moschopoulos (865). Tomasz Magister (865). Triklinios (866). Uczeń bizantyńczy uczą humanistów (866).

Zakończenie: Historyczna rola antyku w kulturze europejskiej 868—927

Uwaga ogólna (868). Alfabet i pismo (868). Teatr (869). Antyk J. Kochanowskiego (869). S. Szymonowicz (870). Antyk w szkołach jezuitów (870). Antyk klasycystów (871). Od Mickiewicza do Tuwima i Gałczyńskiego (871). Znaczenie wzorów antycznych (873). Nauka (873). Geometria i arytmetyka (874). Grecka astronomia i Kopernik (874). Giordano Bruno i Lukrecjusz (875). Astrologia (876). Geografia astronomiczna (876). Echa antycznej medycyny (877). Farmakologia i kosmetyka (877). Technika (878). Filozofowie jako technicy (878). Kanony artyleryjskie (879). Filozofowie jako mechanicy (879). Starożytne działa (881). Bizantyjski „ogień grecki” (881). Alkohol (882). Tradycje greckie w średniowiecznej i nowożytnej Europie (882). Greckie i łacińskie nazwy w nowożytnych wynalazkach (882). Język grecki i łaciński we współczesnej polszczyźnie kulturalnej (883). Latynizmy w polszczyźnie ludzi niewykształconych (883). Humanizm i humanitaryzm (885). Grecka filantropia (886). Filantropia Atenezyjów IV w. (887). Politycy (888). Co przez ludzkość i jej miłość rozumie filozofowie greccy (890). Rzymska *humanitas* (892). Humanizm Cyrona. Pochwała Aten (893). Wymowa (893). *Artes liberales* (893). Filozofia (895). Objawy rzymskiej filantropii (896). Obowiązki wobec ludzkości (897). Ludzkość i państwo (898). Wolność i równość (899). Niewolnictwo (899). Opory starożytności (900). Ludzkość zjednoczona za cesarstwa (901). Głosy wdzięczności (901). Chrześcijańska *agape* (*caritas*) (902). *Humanitas* Seneki (902). Głos filozofa-niewolnika (904). Filozof na tronie cesarskim (905). Dobroczynność publiczna u pogan i prywatna u chrześcijan (906). Chrześcijaństwo (907). Odrodzenie i humanizm (908). Ojciec humanizmu (908). Obrona poezji (909). Rzeczpospolita literacka (909). Propaganda humanizmu (909). Oświecenie (910). Stoickie prawo naturalne (910). Filantropia (910). Nowohumanizm (910). Nowohumanizm w szkole (911). Historyzm (911). Nowe humanizmy (912). Humanizm filozoficzny (912). Humanizm naukowy (914). Humanizm chrześcijański (915). „Trzeci” humanizm w Niemczech (917). Humanizm socjalistyczny (924).

Bibliografia 928—929

Skorowidz autorów 931—938